అతి సర్వత్ర వర్జయేత్

ఆ వేళ మావారెందుకో చాలా హుషారుగా వున్నారు.

బహుశా హైకోర్టు వాళ్ళు యువర్ వర్క్ ఈజ్ సాటిస్ ఫాక్టరీ అనుంటారు. లేకపోతే ఈమధ్య మీ జుత్తు నల్లగా కనిపిస్తోందని వాళ్ళ ఎడిషినల్ జడ్జీ అనైనా ఉంటాడు. అదీ ఇదీ కాకపోతే ఎవడో దిక్కుమాలిన సాక్షిని అల్లరి పెట్టేస్తే వాడు ఫెయింట్ అయిపోయుంటాడు. అదేమిటో ఆయన కదో సరదా. ఏ వకీలునీ ప్రశ్నలు వెయ్యనివ్వరు, క్రాస్ ఎగ్జామిన్ చెయ్యనివ్వరు. ఆర్గ్యుమెంట్ చెప్పనివ్వరు.

రెండు వైపులా ప్రశ్నలు తనే వెయ్యడం, ఆర్గుమెంట్ కూడా తనే చెప్పేసుకోవడం ఆయనికి సరదా "ఆ వకీళ్ళు బోలెడు డబ్బు పుచ్చుకుంటారు కదా. మీకెందుకీ శ్రమ. హాయిగా వాళ్లు చెప్పేదేదో విని రెండు ముక్కలు రాసిపోక" అని నాలాంటి వాళ్ళేవరైనా అంటే యుద్ధం చెయ్యనని నేలని చతికిల బడిన అర్జునుడి వేపు శ్రీకృష్ణుడు చూసిన చూపొకటి చూసి వెంటనే గీతాబోధకి ఉపక్రమిస్తారు. కృష్ణుడు గీతకి అంతం ఉంది కాని మావారి గీతకి అంతం లేదు. అదేవంటే ఆ కృష్ణుడికేం తెలుసు నా మొహం! పిల్లిగ్రవాయించుకోవడం ఆడపిల్లల్తో సరసాలాడ్డం తప్ప. చేతనైతే ఒక్క సెషన్సు కేసు విచారించమను. చేతనైతే ఒక్క కేసులో ఒక్క సాక్షిచేత నిజం చెప్పించమను. మొన్న మర్డర్ కేసులో చచ్చినవాడి కొడుకు అంతా తను చూసినట్టు చెప్పేస్తు న్నాడు. వాడిస్తున్న ఖూనీ వివరాలు చూస్తుంటే వీడే చేశాడేమో ననిపిస్తోంది. పాపం ఆ ముద్దాయి ప్లీడరు పాతకాలం మనిషి. ముద్దాయి ఎప్పుడు కొట్టేడు? ఎక్కడ కొట్టేడు? అంటూ చచ్చు ప్రశ్నలు వేస్తూ వుంటే ఆ సాక్షి ముండాకొడుకు అతన్ని ఛెడీ ఫెడీమని అబద్ధాలతో మూతి మీద కొట్టేస్తున్నాడు. ఇదిలాక్కాదని ఆ ప్లీడరుని ఆగమని నేను తలా తోకా ముడిపెట్టి రెండు ప్రశ్నలు వేసేసరికి ఆ సాక్షిగాడు ముందు మంచినీళ్లు అడిగేడు. మరో రెండు వేసేసరికి మంచినీళ్ళడగలేదు. మూర్ఛపోయేడు..." అంటారు.

"అయ్యా! తమ కోర్టుకి వాడు సాక్ష్యం చెప్పడానికొస్తాడు, కాని మూర్ఛపోవడానిక్కాదు" అంటే "రాస్కేల్ మళ్ళీ పెళ్ళాం దగ్గర కూడా జన్మలో అబద్ధం ఆడకుండా చేసేసేను వెధవని. వాడి నోటికొచ్చిన కూతను కూస్తే నమ్మడానికి, నేనేం జడ్జినను కున్నావా? జడ్జి వెధవననుకున్నావా? ఒకడ్ని మూడు చెరువుల నీళ్ళు తాగిస్తే మరి వారంరోజులు ఎవడూ నోరు విప్పడు" అంటూ కాలరుసవరిస్తారు. మొదట్లో నేనూ సరదాకో, చిన్నతనం వల్లో అతనితో వాదించేదాన్ని, కాని యిప్పుడు మానుకున్నాను. నాపనైతే చాలు ఎవరెలా పోతే నాకేం అన్న స్టేజ్ కొచ్చేసేను.

అసలు మా యింట్లో ఆయన్ని ఎవరూ ఎప్పుడూ ఏవీ అడగం. ఎందుకంటే పొద్దున్నే అడిగితే తెల్లారకుండా ఏవిటి వెధవ గోల? అయినా ప్రతిదీ నాతో చెప్పడం ఎందుకు? మీ ఇష్టంమొచ్చినట్లు ఏడవండి, అంటారు. పోనీ కోర్టుకు వెళ్ళే ముందే చెప్తే ఐ టోల్డు యు సెవరెల్ టైమ్సునాట్ టు డిస్టర్బమి విత్ యువర్ సిల్లీథింగ్స్ వెన్ ఐగోటుది కోర్ట్ అంటారు. పోనీ సాయంత్రం చేప్తే చచ్చి చచ్చి ఇంటికొస్తే ఓ కప్పు కాఫీ, ఓ సిగరెట్టు పడీక" ఏవండీ పెద్దదాని ఫీజు కట్టాలి. ఏవండీ! చిన్నిగాడు సినిమాకెళ్తాడుట అని వెధవగోల. కాన్ట్ యు మానేజ్ దీజ్ స్మాల్ థింగ్స్? లేకపోతే నువ్వేం గృహిణివి? చేతకాకపోతే సర్ ఐ ఆమ్ ది మోస్టు ఇన్ఎఫిషియంట్. ఇన్ కాంపిటెంట్ హౌస్ వైఫ్ – నాట్ హౌస్ వైఫ్ అని కాయితం రాసి సంతకం చేసి యిచ్చీ యిల్లు ఎలా నడుపుతానో చూసుకో" అంటారు. ఇంక రాత్రి పడుకోబోయేముందు – "అమ్మా, తల్లి! నీకో నమస్కారం నీ బాబుకి పదివేల నమస్కారాలు. నోరు మూసుకు పడుకున్నావా సరే, లేకపోతే చెప్పు కోర్టుకి పోయి పడుకుంటాను. పొద్దున్న నుంచి రాత్రిదాకా చిన్న దానికి ఫీజుకట్టాలి. పెద్దదానికి పడిశం పట్టింది అంటూ వెధవ సమస్యలూ నువ్వూను. దానికి పడిశం. నేను చేసేదేముంది. నేనేం పడిశాన్నా ఆస్ప్రోనా? నోరు మూసుకు పడుక్కో" అంటారు.

పిల్లల పరీక్ష ఫీజులు, పడిశాలూ తప్ప నాకేం సమస్యలుం టాయి? నేనేం సిరిమావోనా? గోల్డామీర్‌నా? అంత కంటే పెద్ద సమస్యలుండటానికి. దేశంలో జడ్జీలు అంతా ఇలాగే ఉంటారో లేక నా నోములపంట ఒక్కటి మాత్రం ఇంతో తెలి యదు. ఏది ఎలావున్నా మా యింట్లో ఎవరమూ ఆయన్ని అన వసరంగా ఏ విషయంలోనూ కదపం.

కాని యిప్పుడు మాత్రం అతనితో సంప్రదించక తప్పదు. దేశంలో బంద్ మూలాన్ని పిల్లలు కాలేజీకి వెళ్ళి ముణ్ణెల్లయింది. వాళ్ళ కాళ్ళు గుంట్లుపడిపోయాయి. అప్పో సప్పోచేసి కొన్న కారు చేతిలో వుంది పెట్రోల్ బంక్‌లో అరువుంది. అంచేత ఏ ఊరైనా తప్పక వెళ్ళకపోతే పెళ్ళిళ్ళు కాకుండానే సన్యాసుల్లో

కలిసిపోతామని పిల్లలు నాకు ఆ వుదయం ఆఖరి వార్నింగ్ ఇచ్చేశారు.

అంచేత ఆ వేళ నమ్మదిగా ప్రారంభించేను. ముందుగా మాంచి కాఫీ, ఓ సిగరెట్టు పాకెట్ సమర్పించుకొని, "వచ్చే వారం శలవలు కదూ?" అన్నాను.

పసికట్టడంలో వేటకుక్కలాంటి వారు.

"నీకా, మీ నాన్నకా?

"మీకు"

కోర్టు విషయాలు మాటాడని టైములో మా నాన్నని నన్ను కలిపిగాని, విడివిడిగా గాని దెప్పడం వారి హాబీ!"

"చాలా రోజుల నుంచి ఎక్కడికీ వెళ్ళలేదు. ఈ శలవలకైనా ఎక్కడికైనా పోదాం అని పిల్లలు ఒకటే గోల పెట్టేస్తున్నారు.

"అంటే నీకు పాపం యిష్టంలేదన్నమాట"

"పోనీ ఈసారి ఎక్కడికైనా పోదాం"

మీ పుట్టింటికా!

సాగరో, మరే వూరో పోదాం అంటున్నారు.

ఏం! మనియార్డరేవైనా వచ్చిందా మీ నాన్న దగ్గర్నుంచి!

ఎంత చంపుకుందామనుకున్నా నాలో చేతకాని పౌరుషం చావనంటోంది. తరువాత తలవాచిపోయినా సరే ముందు గింజుకుంటాను. "మాబావుంది, ముచ్చట, మీరూ మీ పిల్లలూ వూర్లు తిరగటానికి మానాన్న ఎందుకిస్తారు?".

"ఏమో! పాపం నా కూతురు పరమచేతగాని చవటని కట్టుకొని తెగకష్టాలు పడిపోతోంది. ఏదో కొంత విశ్రాంతి ఇద్దాం అనుకోవచ్చును. ఎంతైనా పితృహృదయం కదూ పాపం".

"చావో, రేవో చెప్పేస్తే మేకల్లోకి పోతానందిట వెనక టికెవర్తో యస్.ఆర్.నో. చెప్పేసేపోతాను. పని చేసు కోవాలి. లేచి నిల్చున్నాను. సీరియస్‌నెస్ మొహం మీదకి తెచ్చుకొని. అదే మామూలుగా అయితే "పోతేపో. అడిగేదానికి నీకే అంత తిక్కైతేనాకెంత వుండాలి. ఓ సరసం లేదు, చట్టుబండలూ లేదు. ఒట్టిమానుని కట్టుకున్నాను" అని తనే లేచిపోయేవారు. ఇప్పుడు అలా లేవలేదు సరికదా రెక్కపుచ్చుకొని లాగి కుర్చీలో కూలేసి కూర్చోవే బాలా త్రిపురసుందరీ ఆడదానికి ఒక్క పాతివ్రత్యం చాలదు. పతిభక్తి కూడా వుండాలని ఎన్నిసార్లు చెప్పాలి? సరేకాని యింత చిన్న విషయానిక్కూడా నా సలహాలే కావాలా? యుఆర్ ఎ గ్రాడ్యుయేట్ ఎండ్ ఎ రైటర్. నువ్వు పిల్లలు ఆలోచించుకొని ఎక్కడికంటే అక్కడికే పోదాం" అన్నారు నవ్వుతూ.

నేను అంతవరకూ ఆరోగ్యంగానే ఉన్నాను. కాని అప్పుడు నాకు ఏమిటో మా వారు రెండు మూడు ఆకారాలుగాను, నేల పైనా ఫేను కిందా కనిపించడం ప్రారంభించేరు. నాతో మాట్లాడుతున్నది యింకెరో కాదు కదా! కాదు సందేహం లేదు. అధికార్లు యింకేదో కాదు ప్రమోషన్లు యిస్తామనన్నారేమో! కాని మొన్నే కదా ప్రమోషనొచ్చింది. మళ్ళీ ఏమిటో! ఏమో అధికార్ల లీలలు ఎవరికి తెలుసు? అధికార్ల లీలలు చిత్రమైనవైతే మావారి లీలలు! విచిత్రమైనవి. వారెవా అని మన యిష్టమొచ్చినట్లు మాట్లాడితే పిలక సాగిపోతుంది. అంచేత ఎంత చనువిచ్చినా నేను తీసుకోను. తిరిగి చస్తే కలలో కూడా హాస్యమాడను.

"మీరే ఏదో ఒకటి చెప్పండి మీరెక్కడికంటే అక్కడికే".

"ఔనే అపర సావిత్రీ. పాపం నా మాటంటే ఎంత గురి"!

నేను కుర్చీలోంచి లేచిపోబోయేను. అసలు మాటకి సమాధానం చెప్పకుండా ఆర్రోజులు ఏకబిగిని మాటాడుతారు. నేను నిజంగానే పోతున్నానని పసికట్టేరు.

"కూర్చో పాపం అలసిపోయావు అడిగి అడిగీ. అయితే మనం జగన్నాధం వూరు పోదాం. ఏమంటావ్?"

"ఏ జగన్నాధం?"

"లోకంలో లక్ష జగన్నాధాలుండోచ్చు కాని నీకూ నాకూ తెలిసినది ఒక్కడే నా చిన్నపాటి ఫ్రెండ్. మనం పెళ్ళయిన తర్వాత ఒక్కసారే వెళ్ళేం. అదీ ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టేక, ఇప్పుడు నలుగురయ్యేరు కదూ మరోసారి వెళ్దాం. అరుగురయ్యేక మరో...

"నేను ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయేను, సర్రున అక్కడే వుండి నేను రానని వాదించి నెగ్గలేను... వెళ్ళడానికి అమ్మో! అంతకంటే అడవికి పోతే నయం. పాకిస్తాన్ పోతే నయం. జగన్నాధం మావారి బెస్ట్ ఫ్రెండ్ కాబట్టి ఆయనకేం ఫర్వాలేదు. కానీ నా గతీ పిల్లల గతీ! ఇంతకి జగన్నాథం రాక్షసుడూ కాదు రావణాసురుడూ కాదు. నిజం చెప్పాలంటే మంచివాడు. కాని అతని తండ్రి... అసలు కథేవిటంటే.

2

పదిహేనేళ్ళ క్రింద ఒకసారి జగన్నాధంవూరు వెళ్ళేం అప్పుడు మాకు ఇద్దరే పిల్లలు. పావుగజం ఒకర్తీ, అరగజం ఒకర్తీను. వాళ్ళది పల్లెటూరవటం వల్ల చుట్టూ తోటలూ, పొలాలూ వుండటం వల్లా యీ వూరుకంటే ప్రశాతంగా వుంటుందిలే అనుకున్నాం. మేము బస్సు దిగ్గానే మమ్మల్ని జగన్నాధమే రిసీవ్ చేసుకున్నాడు. రెండు రిక్షాల్లో యిల్లుచేరేం. గుమ్మంలోనే ఒకాయన తెల్లపంచా, తెల్లలాల్చీతో ఉన్నాడు. లాల్చీ పీకదగ్గర గుండీ కూడా పెట్టేసుకున్నాడు. భుజంమీద తువ్వాలు అలంకారంగా వుంది. అతనే జగన్నాథం తండ్రి రామారావుగారట. మనిషిని చూస్తే నలభై ఏళ్ళుంటాఏమోననిపించింది. కాని జగన్నాధానికే ముప్ఫైదాటేయి. అప్పటికి ఇనప గునపం వీపుకు కట్టేసుకున్నవాడి లారామారావు మంచి కరెక్టుగా వున్నారు. కుశల ప్రశ్నలయ్యేక లోపలికెళ్ళేం. మా కోసం ప్రత్యేకంగా మేడమీద గది కేటాయించేరు. జగన్నాధం మావారు చిన్నప్పటినుండి ప్రాణ స్నేహితులు. యింకేం వారంరోజులూ హాయిగా బతకొచ్చు అనుకున్నాను, పొద్దున్నే పిల్లలకోసం తెల్లారకుండా లేవడం. ఆదరా బాదరా పరిగెత్తి వంటచేయడం అంతా రన్నింగ్ రేస్‌లా వుంటుంది మా ఇంట్లో, ఈ వారం ఏ భాదా వుండదు. నిద్ర వచ్చినప్పుడు పడుకోవచ్చు. ఆకలేసినప్పుడు అన్నం తినొచ్చు. పైగా నాకొక తీరని కోరిక వుండేది. రోజూ నా కాఫీ నేనే కలుపుకొని తాగాలి. అలా కాకుండా నేను మొహం కడుక్కోగానే ఎవరైనా కాఫీ ఇస్తే పేపరు చదువుకుంటూ కాఫీ తాగాలని నా చిరకాలవాంఛ. అది యీనాడు తీరబోతోంది. న్యాయంగా ఎడాదికోసారైనా ఆడవాళ్ళకి ఈ మాత్రం శలవు యివ్వని మొగాళ్ళు వట్టి సెల్ఫిష్ ఫెల్లోస్. ఆ రాత్రి హాయిగా పడుకున్నాను.

నిద్రలో ఎవరో పిలిచినట్టయి లేచి కూర్చున్నాను. మెట్ల మీంచి కాబోలు జగన్నాధం చెల్లెలు సీత నన్ను పిలుస్తోంది. కళ్ళు తెరిచి చూద్దునూ! ఇంకా బాగా చీకటిగా వుంది. కొంపదీసి ఎవరికీ ఏమీ అవలేదు కదా! లేకపోతే ఇంత తెల్లవారు ఝామునే ఎందుకు లేపుతుంది? టైముచూసేను. ఇంకా నాలుగు కూడా కాలేదు. గాభరాగా లేచి క్రిందికి వెళ్ళేను. ఏం కొంప మునిగి పోయిందోనని. నన్ను చూసిన సీత "మొహం కడుక్కోండి ఒదిన గారూ" అంటూ బాత్‌రూమ్ చూపించింది. ఇందుకా యింత తెల్లవారకుండా లేపింది! మళ్ళీ ఎంత పరాయి పిల్లయినా ఆ అమ్మాయి మీద నాకు మహాకోపం వచ్చేసింది. మళ్ళీ పోయి పడుకుంటేనో. అప్పుడు గాభరాలో తెలీలేదు కాని చలికి కాళ్ళు కర్రలైపోయాయి. కర్రకాళ్ళ వాళ్ళలాగా ఒంగలేకపోతున్నాను. లాభం లేదు. నెమ్మదిగా జారేయాలి. ఇంతలో వాకిట్లో నూతిలో నుంచి నీళ్ళుతోడుతున్న చప్పుడు "సీతా ఆ అమ్మాయి లేచిందా? లేపు లేపు. తెల్లారకుండానే లేస్తేనే ఆరోగ్యం. ఈ గాలి తగిల్తేనే మనిషి ఒళ్ళు గట్టిపడుతుంది. వాళ్ళ పిల్లల్ని, అతగాడ్ని, మీ అన్నయ్యని కూడా లేపు. వయసులో వున్న ఆడపిల్లవి కదా. చకచకా నడవక ఏమిటా యేడుపు నడక?" అన్న రామారావు గారి కేకలు వినిపించాయి. అతను ఆ ఊరు ఎలమెంటరీ స్కూలు హెడ్‌మేష్టరు. మేష్టరవడం వల్ల ఎప్పుడూ ఎవరో ఒకరిని కేకలెయ్యడం అలవాటైపోయింది.

మళ్ళీ పడుకుందామన్న ఆలోచన విరమించి సీతని కేకేశాను. రాత్రి మా బేగ్ ఎక్కడ పెట్టారో చూడమని, అందులో టూత్‌బ్రష్, పేస్ట్ వున్నాయనీ రామారావుగారివి పాము చెవులు. "ఇదిగోమ్మా! అమ్మాయీ నీ పేరేవిటన్నావ్? సుందరమ్మా సరే సరే. నా మాటవిని వేపపుల్లతో పళ్ళు తోముకో. ఏముంది ఆ పేస్ట్‌లో అసలు ఈ కాలం వాళ్ళకి ఆరోగ్యం గురించి ఆలోచన అసలు లేదు. మన పెద్దవాళ్ళు చూడు నూరేళ్ళు పైన బతికేవారు. అదీ ఎలా? పదేళ్ళ పిల్లడికంటే చురుగ్గా. మీరు చూడు! ఒక్కరైనా సరిగ్గా నిల్చోగలుగుతున్నారా! అరగడియ కూర్చోగలరా? ఎబ్బే లాభం లేదమ్మా! ఇక్కడున్నన్నాళ్ళూ నా మాట విన్నావంటే తరువాత నీకే అలవాటైపోతుంది. సీతా "ఒదినకో వేప్పుల్ల యియ్యమ్మా!" అంటూ ఆ పూట పాఠం ఆపి లోపలి కెళ్ళేరు. నాకు ఆ వేపపుల్ల నోట్లో పెట్టుకోగానే వారం రోజుల కింద తిన్న అన్నం కూడా వాంతి అయి పోతుందేమో ననిపించింది. ఈలోగా ఎప్పుడొచ్చారో మా వారు నా వెనకాలే వేపపుల్ల నములుతూ నవ్వుతున్నారు నన్ను చూసి. ఈయన రాక్షసుడు కాకపోతే చెరుకు ముక్కనమిల్నట్టు ఎంత చక్కగా నవులుతున్నారో ఆ ముష్టి వేపపుల్ల? నేను వెంటనే గబగబా అయిందనిపించేశాను. తరువాత స్నానం చేసినప్పుడు పేస్టుతో తోముకో వచ్చునని.

పోనీలే లేస్తే లేచేను. కొంచెం వేడి వేడి కాఫీ తాగితే ఒంట్లో వెచ్చదనమున్నా వస్తుంది అనుకుంటూ వంటింట్లో కెళ్ళి కూర్చున్నాను. జగన్నాధం తల్లి ఏదో పని చేసుకుంటున్నాది. నన్ను చూసి అరగజం పొడవున్న గ్లాసు తీసుకొని నా చేతికిచ్చింది.

ఆ గ్లాసులో రమారమీ నిండాపాలున్నాయి. గ్లాసు చురికి పోతోంది. గబుక్కున కింద పెట్టేసి "పిల్లలింకా లేవలేదండీ" అన్నాను. అతి ఏపాలజిటిక్‌గా నాకు కాఫీ ఎలా అడగడమో తెలీక. సీత కనిపించిచినా బావున్ను. పిల్లలకి వేరే వున్నాయిలే. ఆ పాలు నీకే తాగు" అందావిడ. ఏమిటి? దగ్గర్దగ్గిర లీటరు పాలు. నేను తాగాలా? పురుట్లో తప్పు చస్తే పాలు తాగనే! అప్పుడైనా ఏడిచి మొత్తుకొని తర్వాత కాఫీ ఇస్తానన్న ప్రామిస్ తీసుకొని తాగేదాన్ని నాకేందారి? సమయానికి పిల్లలన్నా లేవలేదు. మా వారికి సగం ఇచ్చేస్తే. "వీళ్ళేరి సీతా?" అన్నాను. అలా తిరిగొస్తానని వెళ్ళేరండి. పరమ దొంగలు ఏ హోటలుకో పోయి కాఫీ తాగేస్తారు.నేనసలు కాఫీ తాగందే ఏ పనీ చెయ్యను. కాఫీ మాట దేవుడెరుగు. ముందు పాలుమాటేమిటి? మాకుక్క నైనా తెచ్చేను కాను. మొత్తానికి పాల ఘట్టం గడిచిందనిపించేను. సగం తాగి మిగిలిన సగం గ్లాసు కడిగే మిషమీద బాత్‌రూంలో పారబోసెను అయినా యింకా తెల్లారలేదు. ఇప్పటినుంచీ ఏం చెయ్యడం! "స్నానం చేస్తారా?" అంది సీత నా ఆలోచన తెలిసి నట్టు. మా యింట్లో నా స్నానం పొద్దున్న పది గంటలకే. ఈ లోపున ప్రపంచం మునిగినా నేను మునగను. ఈ తెల్లవారు ఝామున స్నానం బాధపడలేకే నా పెళ్ళికి పురోహితుడ్ని బతి మాలి రాత్రి ముహూర్తం పెట్టించుకున్నాను. అలాంటిది ఈ తెల్లారు ఝామున అరిచెయ్యి కనిపించని ఈ చీకట్లో, మంచుకి కూడా నోరు తెరవలేని ఈ చలిలో స్నానమా? తరువాత చేస్తా నులే అనబోయేను, ఆ ఇంట్లో అందరికీ నేనేవిట చేస్తానో ఏమిటి అంటానో ముందుగానే తెలిసేట్టుంది. వెంటనే రామారావుగారు చేస్తారా అనడుగుతావేమిటి అమ్మాయి. స్నానాలు చేసి ఇద్దరూ కలిసి ముగ్గులు పెట్టండి. ఇంటికీ, ఒంటికీ మంచిది. అనేసి మమ్మల్ని కాపలాకే అన్నట్టు వాకిట్లోనే కుర్చీమీద కూర్చున్నారు. ఆ కొంచెం సేపట్లోనే నాకొక విషయం అర్థమైంది. ఆ యింట్లో అతని మాట సుగ్రీవాజ్ఞ.

అతనిది వళ్ళో? టేకుముక్కో? ఎప్పుడు చేసేసేడో స్నానం చేసేసి కొత్తపంచె కట్టుకొని వాకిట్లో కుర్చీలో బనియనైనా తొడు క్కోకుండా ఠంచన్‌గా కుర్చీలో మేకు దిగ్గొట్టినట్టు కూర్చున్నాడు. అంతలోనే కోపంలోనూ అతని సన్నని నడుం మెచ్చుకోకుండా వుండలేకపోయేను. ఆసనాలు కూడా వేస్తాడు కాబోలు. అతను ఆసనాలు వేసినా, పిల్లి మొగ్గలు వేసినా నాకు ఒకటే నన్ను వెయ్యమనకుండా ఉంటేచాలు. వచ్చే జన్మలో అతగాడి కడుపున పుట్టమన్నా పుడతాను.

చేసేది లేక బట్టలు తీసుకొని బాత్‌రూమ్‌లో పెట్టి "నీళ్ళు పొయ్యి ఎక్కడుంది సీతా! నీళ్ళు నేను తోడు కుంటాలే" అన్నాను. "నీళ్ళు పొయ్యి ఏవిటి? అంది. రావణాసురుడు 'యజ్ఞ గుండం ఏది?" అనడుగుతే మునీశ్వరుడు ఆశ్చర్యపోయినట్టు ఆశ్చర్య పోతూ "వేడి నీళ్ళు కాచరా?" నా కప్పుడే వంట్లో వణుకు ప్రారంభించింది. "లేదండీ మేమంతా ఎప్పుడూ చన్నీళ్ళే చేస్తాం. చన్నీళ్ళే ఆరోగ్యంట. మా నాన్నగారు చెప్పేరు. అదిగో ఆ టబ్‌లో వున్నాయి" అని తలుపు చేరవేసి వెళ్ళిపోయింది ఆ పిల్ల. ఆ పిల్ల అలవాట్లు అన్నీ ఈ ప్రకారమే వుంటే గుమాస్తా గాడిని కట్టుకున్నా ఇల్లు ఇంద్రలోకం చేసేగలదు.

చీకటి బాత్‌రూమ్‌లో నిలబడ్డాను చల్ల గచ్చుమీద? అరి కాళ్ళు కన్నాలు పడిపోతూన్నట్టనిపించిది శలవలూవద్దు, విశ్రాంతీ వద్దు మా ఇంటికి పారిపోతే? ఈ చలిలో మంచు లాంటి నీళ్ళు స్నానవా? అసలు నేను మళ్ళీ స్నానం చేసి బతికి బట్టకడతానా? నా ఖర్మకొద్ది జగన్నాధం భార్య ఊళ్ళోలేదు. పురుటికని పుట్టింటికి వెళ్ళింది లేకపోతే ఆవిడ్ని బతిమాలి నా మట్టుకు దొంగచాటుగానైనాగిన్నెడు వేనీళ్ళు పెట్టించుకొనేదాన్ని ఏదైతే అదే అయిందని అరిచెయ్యి నీళ్ళలో పెట్టాను. ఎలక్ట్రిసిటీ షాక్‌లా కొట్టింది. తర్వాత నా అరిచెయ్యి ఉన్న పీలింగ్ పోయింది. అదేరోజు అక్కడ్నించి మకాం ఎత్తేకపోతేనా శవాన్నే ఆ ఊరు నుంచి తీసుకెళ్ళాల్సి వుంటుంది. వారంరోజులు ఉందామని వచ్చి అప్పుడే వెళ్ళి పోవడం ఎలా? పెద్ద కడుపునొప్పి వచ్చిందని పొద్దు ఎక్కగానె అబద్ధం ఆడితే మా ఊరో, ఏ ఊరో డాక్టరు దగ్గిరకి తీసుకువెళ్తారు, ఈ ఆశరాగానె అంతవరకూ చచ్చి పోయిన అరిచెయ్యికి మళ్ళీ ప్రాణం వచ్చింది, కాని అంతలోనే వళ్ళంతా చచ్చిపోయినట్టయింది. రామారావు గారు తానే వైద్యం చేస్తానంటే! చూపుకీ అచ్చు ఆయుర్వేద వైద్యుడిలా ఉన్నాడు కూడా. అంత చీకట్లోనూ అతను నాకు గజం పొడువున్న అవదం గ్లాసుతోటీ తాటికాయంత లేహ్యం ముద్దలతోటీ కనిపించేడు కాబట్టి కడుపునొప్పి సాకు వదులుకున్నాను. ప్రస్తుతం నేను చెయ్యవలసింది స్నానం. చెయ్యలేనిది స్నానం. అప్పుడు నేను చేసిన పాపం చెప్పినా పోదు. ఆ వేళ మొదట అక్కడున్న వారం రోజులూ నేను స్నానం చెయ్యలేదు. రోజూ బాత్ రూమ్‌లో

కూర్చోవడం, మొహం కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కొని, నుదుటి మీద జుత్తు కొంచెం తడుపుకొని, పేస్ట్‌తో శుభ్రంగా పళ్ళు తోముకొని, బట్టలు మార్చుకుని వచ్చేసేదాన్ని, ఈ రహస్యం మావారి క్కూడా చెప్పలేదు. వెక్కిరిస్తారని కాదు. నేను చేసినపని తెలిస్తే నన్ను నూతిదగ్గిరికి లాక్కెళ్ళి గేదెను కడిగినట్టు కడిగేస్తారు.

నా అనుమానం నిజమైంది. బాత్‌రూమ్‌లోంచి బైట కొచ్చేనో లేదో రామారావుగారు అడిగేడు "ఆసనాలు ఏవైనా వేసావా? పొలిచ్చేముందు గుర్తుచేయడం మరిచిపోయేను క్షమించు".

వేస్తానన్న అబద్ధం, వెయ్యనన్న నిజం చెప్పలేక "మా ఊళ్ళో స్కిప్పింగ్..." అని గొణిగేను.

"యూ మీన్ స్కిపింగ్ అన్నారు 'పి' వత్తకుండా ఈ ముసలా యనకి ప్రొనన్సియేషన్ పిచ్చొకటుందన్నమాట.

"స్కిపింగ్ మంచిదే కాని ఇవేవీ ఆసనాల సాటిరావు. స్వామి సహజానంద రాసిన పుస్తకం నా దగ్గిరుంది. నీకు గిఫ్ట్‌గా ఇస్తాను. అది చదివి నువ్వు ఆసనాలు వెయ్యి. మీ ఆయన చేత వేయించు ఇంతకీ మీ ఆయన బొత్తిగా టెన్నిస్ కూడా మానేసినట్టున్నాడు", అని ఆగేరు. ఈ సహజానంద అనుకోని గండం.

ఏట్లో కొట్టుకుపోతున్న వాడికి పాము చుట్టుకున్నట్టుంది నా పరిస్థితి.

"సహజానంద అంటే నీ కెవరో తెలిసినట్టు లేదు. అతగాడు చచ్చిపోయేక యిరవై రోజులవరకూ అతని శవం పువ్వులా ఉందిట"

"ఆ తర్వాత కాయైపోయిందా?" అడిగేద్దా మనుకున్నాను. ఇంతకీ నేను చచ్చిపోయేక నా శవాన్ని ఎవరూ దాచాలన్న కోరిక నాకు లేదు.

ఈ రామారావుతో వ్యవహారమంతా దొంగ యుద్ధంలా వుంది. ఎప్పుడు ఎక్కడ కొడతారో తెలియదు.

"దైవ ప్రార్థన ఏమైనా అలవాటుందా?" అని అడుగుతారను కున్నాను. కాని మళ్ళీ నాదే తప్పు. "సీత స్నానం కూడా అయి పోయినట్టుంది. ఇద్దరూ వాకిట్లో ముగ్గులు పెట్టండి. కంటికీ, వంటికీ కూడా మంచిది. నెల గంట కూడా పట్టేరు." అని అతను అక్కణ్నుంచి వెళ్ళిపోయేరు.

మరో విపత్తు. చిన్నప్పుడు పెట్టిన ముగ్గులు కిందటి జన్మలో పెట్టిన వాటిల్లా లీలగా గుర్తున్నాయి. వార పత్రికల్లో టేబుల్ క్లాత్ మూలలకూ – ముగ్గులూ సెక్షన్ చూడడం అశ్రద్ధ చేసేను.

ఇంతలో సీత రెండు ముగ్గు డబ్బాలతో వచ్చింది. ఆ ఇంట్లో అన్నింటిలాగే పెన్నుసైజులో ఉన్నాయి. ఒక్కొక్క దానిలో మూడు వీశెల నూనె పడ్తుంది.

ఒక డబ్బా నాకిచ్చి "మిఠాయి పొట్లం మీ కొచ్చా?" అని అడిగింది. కొంచెం పరాగ్గా వున్నానో ఏమిటో ఆ అమ్మాయి అన్న విషయం నాకు అర్థం కాలేదు.

"పోనీ సీతమ్మవారి పాదమో?" అంది అప్పుడు అర్థం అయింది అవన్నీ ముగ్గుల పేర్లవి.

నిజానికి నాకు వచ్చినది డైమన్ ముగ్గతో సహా మూడు, వాళ్ళ వాకిట్లో మూడు. వాళ్ళ వాకిట్లో మూడు వందలమంది కన్నెపిల్లలకి ముగ్గుల స్కూలు పెట్టొచ్చు.

"నువ్వు పెట్టు, చూసి నేను పెడతాను" ఆ పిల్లకి పెళ్ళి కాలేదు. ఆసనాలు వేసి, ఆవుపాలు తాగి మహా ఆరోగ్యంగా వుందేమో పిచ్చి పిల్లలాగ గెంతుతూ అవలీలగా రకరకాల ముగ్గులు పెడుతున్నాది, నేను ఆల్‌సో రేన్.

తెల్లారేవరకు ఒంగి ముగ్గులు పెడుతూనే వున్నాం. అదేం వాకిలోగాని అరెకరా ఉంది. ఎంతసేపు పెట్టినా తరగదే! అందుకే పల్లెటూరి వాళ్ళకి ఒళ్ళురాదు. కాని అసలు ఒంగడవే అలవాటులేని, ముగ్గులయ్యేక, తిన్నగా నిల్చుందావంటే నడుం పైకి లేవదే! ముగ్గుల గండం దాటేనో లేదో, "సూర్యోదయం అయేక వేసిన పక్కవుంటే పరమ దరిద్రం ఎప్పుడొచ్చేరోగాని మా వెనక నిల్చున్న రామారావుగారు, భక్తిరంజని తారస్థాయిలో పెడుతూ, వెంటనే వెళ్ళి పిల్లల్ని లేపమని మాకు పురమాయిం చేరు. అంత చిన్న వయసులోనే ఇంత బద్ధకం వుండకూడదనీ, తెల్లారుజామునే లేపి రోజూ ఏ దండీలో, బస్కీలో (ఆడ పిల్లల చేత కూడా!) తీయించమనీ, ఇప్పుడు గనక వాళ్ళకు బద్ధకం బలిసిపోతే, మరి వాళ్ళనింక దేవుడు కూడా బాగుచెయ్యలేడనీ, ఎవడూ పెళ్ళి చేసుకోడనీ వగైరా సలహాలు ఇస్తూనే వున్నారు నేను మేడ ఎక్కుతున్నంత సేపూ.

ఏఁమిటిది? మేడా! సింహాచలం కొండా ఇన్ని మెట్లే వీఁటి అనిపించింది నా ప్రాణానికి. లేచి రెండు గంటలపైనే అయినా అరకప్పు కాఫీ అయినా కడుపులో పడలేదేమో కాళ్ళు లొటలొట లాడిపోతున్నాయి. కళ్ళు కూడా తేలిపోతున్నాయి. మెట్లు కదిలి పారిపోతున్నాయి. రేపటినుండి ఈ కాఫీ కేవైనా ఏర్పాటు చేసు కోకపోతే నా ప్రాణం ఇక్కడే హరీమంటుంది. సగంపాలు పార

బోసినా, సగమైనా తాగేను కదా మరి ఈ నీరసమేమిటి! పాలలో పోషక పదార్థాలేగాని, హుషారు లేదు కాబోలు ఎలాగైతేనేం అరగంట ప్రాకిడేకి మేడెక్కేను.

ఇంటిదగ్గరైతే స్కూలు టైమైనా లేవని పిల్లలు అప్పుడే లేచి నట్టున్నారు. ముసుగులోనే కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. అలా మునుగుల్లో పడుకున్నవాళ్ళని చూడగానే నాకు కోపమూ, అసూయా వచ్చేయి. "లేవండి, లేవండి పైవాళ్ళింటికి వచ్చినప్పు డైనా పెందరాళే లేవద్దా? వాళ్ళేవఁనుకుంటారు?" అన్నాను.

"ఆలశ్యంగా లేచేం అనుకుంటారు" అంది చిన్నది. అది తను అన్న ప్రతిమాట జోకే అనుకుంటుంది వాళ్ళ నాన్నలాగ.

"అయ్యో పాపం, పసిపిల్లవమ్మా ఇన్నాళ్లూ చదివి, ఎంత అలసిపోయేరో, ఒళ్ళు తెలీకుండా పడుకున్నారు అని కూడా అనుకోవచ్చు" అంది పెద్దది.

"పై వాళ్ళింటికెళ్తే స్కూలుండదు. లేవడానికి స్కూలుండదు" అంది రెండోది. మళ్ళీ దానికి ఆర్నెల్లకే తిట్లతో సహా అన్ని మాటలూ వచ్చేసేయి.

ఇదే మా ఇంటిదగ్గరైతే వాళ్ళ మాటలకి నవ్వేసి వెళ్ళిపోయే దాన్ని. కాని ఇప్పుడు "అశక్తి దుర్జనత్వం" అని నీరసంమీద కోపం వచ్చేసింది. వెంటనే వాళ్ళ ముసుగులు లాగేసి "బావుంది, బావుంది, లేవండి. ఆడపిల్లలకంత నిద్రేమిటి? వాళ్ళకి బుద్ధి లేకపోతే వాళ్ళమ్మకైనా వుండొద్దా అంటారు" అంటూ వాళ్ళ రెక్కలు పుచ్చుకొని లేవ దీశేను.

"మా మాటెప్పుడూ చెప్పలేదు కాని నీకు లేదంటారు నాన్న" అంది చిన్నది.

వాళ్ళని లేవదీశేనేగాని వెంటనే కింద వేపపుల్లల తతంగం జ్ఞాపకం వచ్చింది. వీళ్ళని వాటి బారినుండి రక్షించకపోతే వీళ్ళు ఆ ముసలాయనతో వాదన పెట్టుకుంటారు. మేడంతా వెతికాను ఎక్కడైనా నీళ్ళున్నాయేమోనని, రాత్రి తాగడానికి పెట్టిన కూజాలో నీళ్ళు కాక యింక చుక్కకూడా లేవు. గుంటలిద్దర్నీ రెక్కపట్టి ఈడ్చుకెళ్ళిడాబామీదే, ఆ నీళ్ళే సర్ది మొహాలు కడిగించేశేను.

"కిందకెళ్ళి కొంచెం వేణ్ణీళ్ళు పట్రా నువ్వు మంచి అమ్మవిట" పెద్దది బులావు లేసింది.

"అబ్బా, ఇంత చన్నీళ్ళెలా కదుక్కోవాలి బాబూ పళ్ళుటైపు కొట్టెస్తూంటేను" చిన్నది గుణిసింది.

"టైపూలేదు, షార్టు హేండూ లేదు. నోరు మూసుకొని కడ గండి. నీలాంటి వాడేనట ఇంట్లో పెళ్ళాం లేకపోతే ఒసే అని పిల్చేడుట. వేణ్ణీల్లె లేకపోతే తేవడం ఏమిటి? గబ గబా కానిచ్చి కిందికి పదండి. పాలు తాగుదురు గాని," అంటూ పక్కలన్నీ ఎత్తేశేను. అతనుగాని పైకొచ్చి మా పక్కలవల్లె దరిద్రం వస్తుం దంటాడేమోనన్న భయంతో, పిల్లలికి కాఫీ అలవాటు చెయ్యనం దుకు నన్ను నేను అభినందించుకున్నాను.

మేము కిందకి వెళ్ళేసరికి రామారావుగారు కాంపోజిషను పుస్తకాలు కాబోలు దిద్దుకుంటున్నారు. అతని కంట పడితే వాళ్ళని కూడా వెంటనే స్నానం చెయ్యమంటారేమోనని భయం వేసి, వంటింట్లోకి వెళ్ళమని సంజ్ఞ చేసెను పిల్లలకి. నా సంజ్ఞలు ఎప్పుడు పాటించాలో ఎప్పుడు అక్కర్లేదో మా వెధవలకి బాగా తెలుసు. సీత ఎక్కడుందో తెలిస్తే బావుంటుంది, మావారి జాడ లేదు. "సీత ఎక్కడుందో" నాలో నేను అనుకుంటున్నట్టు గొణిగేను.

"సీతా! వస్తుంది. అలా కూర్చోమ్మా ఫరవాలేదు. మా కోడ లెంతో నువ్వూ అంతేనాకు. సీత పెరట్లో కూరలు కోస్తోంది అప్పటి కప్పుడు కోసిన కూరల్లో విటమిన్లు ఎక్కువగా ఉంటాయి కదా ఫ్రెష్‌గా వుంటుంది. మీకేం వుంది, పట్టణాలో వారం క్రితం కోసినవి ఇవేళ తింటారు. అవి తిన్నా ఒకటే తినక పోయినా ఒకటే".

"ఈసారి నుంచి తినడం మానేస్తాలెండి," అనలేదు నేను. నాకు విపరీతంగా నిద్ర వచ్చేస్తోంది. మా ఇంట్లో ఎప్పుడైనా తెల్లారుజామున లెవ్వలసి వస్తే. అసలు మేమా రాత్రి పడుకోం కబుర్లు చెప్పుకుంటూనో, చదువుకుంటూనో, అధమం దెబ్బలాడు కుంటూనో మేలుకొనే వుంటాం. పొద్దున ఆరులోపల గాని లేస్తేయింక ఆ వేళంతా డబుల్ టైఫాయిడ్ వచ్చినంత నీరసంగా వుంటుంది. అంచేత నేను నిల్చునే నిద్రపోతానేమో నన్న భయంతో కుర్చీలో చతికిలపడ్డాను. పెద్దాయన ముందు కూర్చో వడం ఎందుకులే అన్న పెద్దరికాన్ని నా నీరసం జయించేసింది. రామారావుగారు భక్తి రంజని, పొలం పనులు వింటూనే కాంపో జీషన్లు దిద్దుకుంటున్నారు. ఈయనకీ మా పెద్దమ్మాయిలా రేడియో, బేగ్ గ్రౌండు మ్యూజిక్‌లా వుండాలి కాబోలు, ఎటొచ్చీ మా అమ్మాయి – ఏ శ్రీలంక బ్రాడ్ కాస్టింగ్ కార్పరేషన్ కా వ్యాపార విభాగ్ హై – వింటుంది. ఇతను – ఆకాశవాణి. విజయవాడ – వింటున్నారు.

"ఏరీ వీళ్ళింకా రాలేదా?" అన్నారు మావారూ, జగన్నాథాల నుద్దేశించి.

"వచ్చినట్టు లేదు" వరండాలోకీ చలిగాలి ఝుంయ్ మని వేస్తోందేమో – వేపగాలి పీలిస్తే వెయ్యేళ్ళు బతుకుతారట. అంచేత వాకిలంతా వేపతోట వేయించేరు. నా కసలు నోట్లోంచి మాట రావడంలేదు, గమకం తప్ప.

"వచ్చి వుండర్లే నేను మా వాడికి ఎంత కష్టపడి మప్పేనను కున్నావ్ యీ మార్నింగ్ వాక్. ఈవయసులో గనుక రెగ్యులర్‌గా తెల్లారుజామున కనీసం మూడు మైళ్ళు నడిస్తే ఇంక వాడి శరీరం ఇనుమే. డయబెటిస్ రమ్మన్నారాదు, తుమ్మనైనా తుమ్మడు. అఫ్‌కోర్సు మీరు ఆయన ఇక్కడున్నన్నాళ్ళూ వెళ్ళే వాడనుకో. ఇప్పుడా అలవాటు తప్పినట్టుంది మళ్ళీ కల్టివేట్ చేయించు. నువ్వు కూడా వెళ్ళినా తప్పు లేదనుకో. కాని ఆడ వాళ్ళకి ఇంట్లో పన్లుంటాయేమో!" పుస్తకాలు దిద్దుతూ, రేడియో వింటూ నాతో మాట్లాడుతున్నారు, ఇతనికి అష్టావధానం అతి ఈజీ.

ఏం మాట్లాడాలో తోచక "ఊ" కొట్టున్నాను కథ వింటు న్నట్టు. ఇంతలో జగన్నాథం, మావారు దేవుడిలా ప్రత్యక్ష మయ్యేరు. అందు కేనేమో మొగుడ్ని పతిదేవుడంటారు. 'మీ మార్నింగ్‌వాక్ అర్థం నాకు తెలుసులే అన్నట్టు చూశేను వాళ్ళవేపు – హోటల్లో అరగంటకోసారి కాఫీ తాగటం సిగరెట్లు కాల్చు కోవడం, ఎప్పుడు విసుగొస్తే అప్పుడు లేచిరావడం – యింతేకదా.

"రేపటి నుండి నన్నూ తీసికెళ్ళండి మీతో. నాకూ ఈ మధ్య ఒళ్ళు తెగవచ్చేస్తోంది" అన్నాను మా వారితో. నవ్వకుండా వుండడానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తూ.

"అవున్రా అబ్బాయ్. పాపం అమ్మాయిని కూడా తీసికెళ్ళండి రేపటి నుంచి" ఆర్డరు వేశేరు రామారావుగారు పాపం తన పాఠం అంతవేగం నా నెత్తి కెక్కినందుకు సంతోషిస్తూ.

మా వారూ, జగన్నాథం మొహాలు చూసుకున్నారు. తరవాత నా వేపు కోపంగా చూశేరు. ఆడదాని నవ్వు–అసహాయంగా వున్న మొగాడ్ని ఎంత రెచ్చగొడుతుందో నా కప్పుడే అర్థం అయింది. అయినా మావారి ప్రెసెన్స్ ఆఫ్ మైండ్ చెప్పుకోతగ్గది. వెంటనే "ఆ చీకట్లో ఆడదానివి నువ్వు రావడవేవింటి? పైగా నీకు కుక్క పిల్ల చలి. నువ్వేంనడుస్తావు యీ చలిలో?" అన్నారు.

"ఓయస్, అలాగే తీసికెళ్తాం రా". అనేస్తారేమోనని భయపడి ఛస్తోన్న నాకు ఆ మాటతో ధైర్యం, వీళ్ళనో పట్టుపట్టాలన్న సరదా కూడా కలిగేయి. ఏదో వాళ్ళని ఏడిపిద్దామని అన్నానే గాని, నిజంగా నేను చలిలో బైట అడుగు పెట్టగలనా? అరగజం దూరం నడవగలనా?"

"ఆఁ! సింగినాదం, చీకటేఁవింటి? మీకు లేని చీకటి నాకేనేఁ వింటి? అంతగా అయితే టార్చ్ తీసికెళ్దాం. ఇంతసేపూ ముగ్గులు పెట్టలేదూ! అప్పుడు లేని చలి నడవడానికుంటుందా?" రెచ్చ గొట్టేను.

జగన్నాథం నా మాటల్లోని అల్లరి పసికట్టినట్టున్నాడు. "రేపటి సంగతి కదా తరవాత చూసుకుం..." అతను మాట పూర్తి చేశేలోగా వంటింట్లోంచి "ఢాం" అన్న పెద్ద చప్పుడూ, మా అమ్మాయి కెవ్వుమన్న కేకా వరసగా వినిపించేయి. అందరి కంటే ముందు పరిగెత్తింది నేనే. వంటిల్లంతా పాల సముద్రంలా ఉంది. మధ్యలో పాము మీద విష్ణుమూర్తిలా చిన్నది పీటెక్కి నిల్చుంది, చేత్తో పాల గ్లాసు పట్టుకొని. పెద్దదాని కాళ్ళ దగ్గిర పాలగ్లాసు పడుంది. దాని కాలు బొటనవేలు చితికి రక్తం పాలతో కలిసిపారుతోంది. అది ఏడవడం కూడా మరిచిపోయినంత బెదిరిపోయింది.

"మరి అక్కేమో పాలు తాగుదామని గ్లాసు తీసింది. చెయ్యి చురికిందిట గబుక్కున ఎత్తేసింది గ్లాసు" చిన్నదే సంజాయిషీ చెప్పుకుంది.

ఎత్తేక ఏం చేస్తుంది? పాలు లీటరు బరువూ, గ్లాసు వీశడు బరువూను. మా ఇంట్లో కప్పుల్తో తప్ప తాగరు పిల్లలు.

మమ్మల్నందర్నీ చూసేక దానికి ఒంటిమీదకి తెలివి వచ్చి నట్టుంది, అప్పుడు లంకించుకుంది ఏడుపు. దాన్ని ఓదార్చి, కాలు కడిగి డాక్టరు దగ్గరికి మోసుకుపోయేరు మా వారు, జగన్నాథం. నాకేమిటో మనసంతా చికాగ్గా అయిపోయింది. ఏదో సరదాగా నాలుగు రోజులు గడిపిపోదావని వస్తే నిక్షేపం లాంటి పిల్ల కాలు పచ్చడైపోయింది.

"అంతేనమ్మా, మన చేతిలో ఏం లేదు. ఏ క్షణాన ఏం జరుగుతుందో చెప్పలేం కదా! పిల్ల పాపం లేచిన వేళ ఎలాటిదో కాని ఎంత దెబ్బ తగిలింది? ఎవరి మొహం చూసిందో కాని" అనిజగన్నాథం తల్లి జాలిపడి తరవాత "నీ కింకో చిన్న గ్లాసుతో

యిస్తారా పాపా" అని మా చిన్న దాన్ని తీసుకొనిపోయేరు. ఆవిడదీ ఆడ మనసేకదా!

వెంటనే మా వెనకనే వున్న రామారావుగారు "అసలైనా యీ కాలం పిల్లలకి అతి సున్నితం, మాహా సున్నితమూను. గ్లాసెత్తిపాలు తాగలేకపోతే ఇంక వీళ్లేం సంసారాలు చేస్తారు? మా చిన్నప్పుడు ఆ వయసుకి చెరువునుండి గంగాళం అంత బిందెల్తో నీళ్ళు మోసేవారం..." అని ప్రారంభించేరు.

బిందెల్తో నీళ్ళు మొయ్యడం వేరు. బిందెతో పాలు తాగడం వేరు అని ఆయనకు తెలీదు. ఆ తరవాత డాక్టరు దగ్గరకెళ్ళిన వాళ్ళు రావడం, పిల్లకి స్నానాలు, తలదువ్వడాలూ వగైరాలయ్యే సరికి దగ్గర దగ్గర పదైంది. నేనూ, సీతా చింతపిక్క లాడుతున్నాం. మా ఇంట్లో అయితే 9.30 వరకూ కాఫీ తాగుతూనే వుంటాం. పదయ్యేసరికి భోజనాలు చేసేస్తాం. భోజనం గాని పదిదాటి పది నిమిషాలు ఆలశ్యం అయితే మా వారికి తలనొప్పి, నాకు గుండెల్లో మంటా, పిల్లలకి శోషా వచ్చేస్తాయి.

"అమ్మా, పదైపోయింది. అన్నం తినేద్దావా?" అంది పెద్దది ఉత్సాహంగా చింతపిక్కలు లెక్క పెడ్తూ. అది భోజ నానికి ఒక నిమషం వుండనూలేదు ఒక మెతుకు ఎక్కువ తిననూ లేదు.

"అయిపోయింది. పాపా! ఒక్క ఐదు నిమిషాలు. బియ్యం కడిగిపడేశాను. సీతా, కూరలు తరిగిచ్చే తల్లీ. పిల్లలు ఆకలం టున్నారు పాపం..." అని కేకేశారు జగన్నాథం అమ్మగారు. వంట ఏదశలో ఉందో మాకు అర్థం అయిపోయింది. పది గంటలకు అన్నం తినకపోతే ఇంక తర్వాత మాకు పంచ భక్ష్యపరమాన్నాలు పెట్టినా అక్కర్లేదు. కాని చేసేదేం లేదు కనుక నేనూ, మావారూ, జగన్నాథం కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చు న్నాం. పిల్లలూ, సీతా వాకిట్లో కాస్సేపు తిరిగేక పిల్లల్ని సీత దగ్గర ముగ్గులు నేర్చుకోమన్నాను మళ్ళీ అన్నం అంటారేమోనని భయంతో.

"వంటైపోయింది. పీటలూ, కంచాలూ పెట్టు సీతా, పాపం. పిల్లలు ఝామై ఆకలంటున్నారు" అన్న కేకతో మాకు పోయిన ప్రాణాలు తిరిగి రావడం, పన్నెండు కొట్టడం ఒక్కసారి జరిగేయి ఊరికే కూర్చుని తింటే బావుంటుందని నేనూ సాయం చేద్దామని వంటింట్లోకి వెళ్ళేను. మా ఇంట్లో వంట నిల్చునే చేస్తాను. వడ్డన నిల్చునె ఏ పనీ వంగి చెయ్యలేను. కుర్చీలోతప్ప నేలని గాని కూర్చున్నానంటే అయిదు నిముషాలయెక నా కాళ్ళు ఎక్కడున్నాయో వెదుక్కోవాలి, అంత తిమ్మిరెక్కిపోతాయి.

సీత చకచకా ఒంగొని పీటలూ, కంచాలూ, మంచి నీళ్ళూ పెట్టేస్తోంది. సాయం చేద్దామన్న సత్సంకల్పమే గాని చేసే ఓపిక లేని నేను (నీరసంగా) నవ్వేను సాయం చెయ్యనా అన్నట్టు. నవ్వుదామనుకున్నాను కాని అలా నవ్వలేక పోయాను, ఓపిక పోయింది. "ముందు పిల్లలికి పెట్టు తరవాత మేం మగాళ్ళం తింటాం" అన్న జగన్నాథం కేక వినగానే అతన్ని నేను కూనీ చెయ్యక పోవడానికి కారణం నా నీరసమే.

"ఎందుకు లేమ్మా, అందరూ ఒక్కసారే తినండి. నేను వడ్డి స్తాలే. సీతా, నువ్వూ కూడా కూర్చోండి". ఆపద్బాంధవుడిలా అన్నారు జగన్నాథం అమ్మగారు. ఆవిడ అత్తకడుపు చల్లగా, అమ్మకడుపు చల్లగా!

నాకూ మా వారికి అవసరమైతే పీటలమీద కూర్చునితినే అలవాటుంది. కాని పిల్లలకి పుట్టిన దగ్గిర్నుంచి టేబిల్ మీల్స్ అలవాటైపోయింది. వాళ్ళని ఆ పీటల మీద కూర్చోపెట్టడానికి యజ్ఞం చేసినంత పనైంది. ఎలాగో నాకు చేరోపక్క కూర్చోపెట్టు కున్నాను ఇద్దర్నీ.

"చేతికి నోటికీ ఇంత దూరమైతే ఎలా అమ్మా?" నెమ్మ దిగా గొణిగింది చిన్న. "ఫరవాలేదు. తల కొంచెం వంచు, సగం దూరం తగ్గుతుంది". పెద్దది సలహా ఇచ్చింది. నా వీపు వెనక ఇద్దరూ గుడగుడ లాడుతున్నారు.

ఎలాగైతేనేం వడ్డన పూర్తయింది. "భోంచెయ్యండర్రా. ఇప్ప టికే లేటయ్యింది" హెచ్చరించేరు ఆవిడ.

ఏం చెయ్యను? నా పిండాకుడు! అన్నీ ఏమిటో నల్లనల్లగా, ఆకు పచ్చగానూ వున్నాయి. వాళ్ళ ఇంట్లో ఏ పప్పుకూ పొట్టు తియ్యరుట విటమిన్‌లు పోతాయని. బియ్యం కూడా స్వంత రోళ్ళతోను దంపేస్తారుట!

"ముందు ఒక్క కడిలో ఉసిరి పచ్చడి తినండి కొంచెం నెయ్యి వేసుకొని, మొదటి ముద్ద ఉసిరిపచ్చడి తింటే రోజూ, విటమిను 'సి' డెఫిషియన్సీ అసలు రమ్మన్నారాదు. మన వాళ్ళు అవసరమైనవి తినడం మానేసి తరవాత మందులు మింగు తారు," ఆరోగ్య పాఠం మొదలైంది.

ఓహో ఆ నల్లముద్ద ఏమిటా అనుకున్నాను. ఉసిరి పచ్చ డన్నమాట.

"...రోజూ ఆకు కూరలు విధిగా తింటే వందేళ్ళు గ్యారంటీగా బతకొచ్చు. అసలు మనం బతికేది రెగ్యులర్ హాబిట్స్‌మీదా,

తినే తిండిమీదే కదూ ఆధారపడుతుంది? తినేది ఆరోగ్యమైనది ఔనా కాదా అని చూడాలి. ఆ తినే దేదో టంచన్‌గా టైముకి తినాలి. ఆకు కూరలూ, పాలూ, పళ్ళూ రోజూ ఎంత తక్కువ తీసుకుంటే అంత మంచిది. కారం ఎంత తగ్గిస్తే అంత మంచిది. అన్నం తక్కువా, కూరలు ఎక్కువా తినాలి. నేను చెప్పిన పద్ధతి ఫాలో అవండి. ఐ విల్ గ్యారంటీ యు ఎ హండ్రండ్ హియర్స్ నూరేళ్ళు ఎందుకు బతకరో నేను చూస్తాను" పాఠం కంటిన్యూ అవుతూనే వుంది.

చుక్కకూర పప్పూ, బచ్చలి పులుసూ, గోంగూర పచ్చడీ, దేంట్లోనూ అసలు మిరపకాయ ముక్కైనా కనిపించలేదు. దిష్టితీసి పోసి వుంటారు అన్నీ ఉప్ప ఉప్పగా, పసరు పసరుగా ఉన్నాయి. మావారు స్నేహితుడు విషం ఇచ్చినా, విస్కీ ఇచ్చినా అమృతంలా గడగడా తాగేస్తారు. మధ్యలో "ఈ పప్పు ఎలా చేసేరో కనుక్కో. ఈ ఉసిరి పచ్చడి ఎలా పెట్టేరో అడుగు" అని నాతో అంటూ వంటనితెగ మెచ్చుకుంటున్నారు. ఎటొచ్చీ అన్నిటి దగ్గరా తగని పదునునాకే. ఏదీ గొంతుక దిగడంలేదు. కలవడం పక్కన పెట్టడం. ఆరోగ్యసూత్రాలు దేవుడెరుగుగాని ఈతిండి తినడానికా వంద ఏళ్ళు బతకడం.

వడ్డించి ఐదు నిముషాలు అయినా పిల్లలు ఏదీ ముట్టలేదు.

"ఏం కావాలి తల్లీ మీకు?" అని ఆప్యాయంగా అడిగేరు జగన్నాథం తల్లిగారు.

దసరా పద్యాలు పాడేవాళ్ళలా ఒక్కసారి అందరూ "అన్నం" అన్నారు.

నాకు తల కొట్టేసినట్టనిపించింది.

"అదీ అన్నమేనమ్మా" అన్నారు జగన్నాథం అమ్మగారు.

"ఏదీ? ఇదా?" అంది పెద్దది, పప్పు చూపిస్తూ.

"మా ఇంట్లో అబద్ధాలాడం" అంది రెండోది, తెలివికీ, ధారాళానికీ వాళ్ళ తండ్రికి వారసురాలనని దాని నమ్మకం.

ఆ ఎర్రముద్ద అన్నమేనని వాళ్ళని నమ్మించడానికి ఉపక్రమించేను. ఇక్కడ బియ్యం దంపించుకుంటారిని బోధపరచేను.

"ఎందుకూ అంది" మా రెండోది.

"మనింట్లో రుబ్బుకుంటామా?" అడిగింది పెద్దది.

ఎవరూ చూడకుండా ఒక తొంటిపిక్కపెట్టి "అలా చేస్తేనే ఆరోగ్యం" అని అన్నాను.

తొంటిపిక్క పని చేసింది. పిల్లలు భోజనానికి ఉపక్రమించేరు.

"అదీ, పిల్లలకి అలా ప్రతీది బోధపరచాలి" అని రామారావు గారు మెచ్చుకున్నారు నన్ను.

కడుపునిండా మజ్జిగ అన్నం తినేద్దామనుకున్నాను. ఆ మజ్జిగ చూసేక ఇంక బతకలేనన్న నిర్ధారణ కొచ్చేశాను. గిన్నెలో ఏముందో కనిపించలేదు, పైనంతా కొత్తిమీర ముక్కలూ, కరివేపాకు ముక్కలూ, పచ్చిమిరప, అల్లం, శొంఠి చెక్కు తేల్తున్నాది. నోట్లో పెట్టుకుంటే సాయంత్రం లోపల ఎవర్నో ఒకర్ని కరిచేయడం ఖాయం. అంత పుల్లగా ఉంది మజ్జిగ పులుపు, నిమ్మకాయ పులుపు పోనీ పాలు లేవేమో, మజ్జిగ సర్దలేదు అనుకుంటే తప్ప కుండా క్షమించవచ్చు. కాని ఒక్కొక్కరు శేరు పాలు తాగుతున్నారు! ఇదీ ఆరోగ్య సూత్రమే అయి ఉండాలి.

మజ్జిగ దగ్గిరకి వచ్చేసరికి రామారావుగారు ఏదో శోకం చదివేరు. "భోజనకాలే... నారాయణస్మృతి" అనుకున్నాను. నన్ను అలా అనుకొని సంతుష్టి పడనియకుండా ఆ శ్లోకానికి అర్థం చెప్పేరు. ఆ శ్లోకంలో మజ్జిగలో వెయ్యవలసిన సామాన్ల లిస్టు వుంది. ఆ సామాన్లలో సగంనేనెప్పుడూ వినలేదు అవన్నీ వేసిన మజ్జిగ బ్రహ్మకి కూడా దొరకదట. శ్లోకం మళ్ళీ చదవమన్నారు మావారు. శ్లోకం చదవటమే కాకుండా నీకు సంస్కృతం వచ్చును కదటోయ్. తర్వాత రాసిఇస్తాన్లె" అని రామారావు హామీ ఇచ్చేరు. మా ఆయన హిపక్రసీ చూస్తే నాకు వళ్ళు మండిపోతోంది.

మజ్జిగలో ఇవన్నీ వేసుకుంటే అందులో వున్న దోషం పోతున్నది" సందేహ నివృత్తి చేశేరాయన.

ఇలా వేసుకుంటే నేనే పోతాను. రోగి పోతే రోగమేలేదు.

భగవాన్! ఈ ప్రకారం వారం రోజులు!!! ఇదేదో ప్రకృతి చికిత్సాలయంలో వున్నటుంది. కాని శలవల్లో సరదాగా వున్నట్టు లేదు. ఈ ప్రకారం రాత్రికూడా తింటే రేపటి నుండి మా వారు నన్నెత్తుకొని మేడ ఎక్కించి దింపాల్సిందే. నాకు శక్తి వుండదు. దీని కేదో యాంటీడోట్ చూసుకోవాలి! పైగా మజ్జిగ అన్నంలో అరగజం పొడవు అరటి పండు తినమని వేసేరు. నేనసలు దేవుడి ప్రసాదమైనా సరే అరటిపండు తినను. పైగా నీళ్ళ మజ్జిగా అన్నం ఓ అవకాయ ముక్కైనా లేకపోతే దిగదు. సిగ్గేమిటి?" అడిగేసేను. "మీరు ఏ రకం ఆవకాయ పెట్టు

కుంటారు?" అని ఏ రకం వున్నా వెయ్యండి అని అర్థం వచ్చేటట్టు.

"ఆవకాయ ఆశకూడా పోయింది. ఏదో ఒకటి తినక పోతే పీటమీదనుంచి ఎవరైనా లేవదియ్యాలి. అంచేత కళ్ళు మూసు కొని పురుట్లో మా అమ్మమ్మ పెట్టిన శొంఠిగుండ అన్నం ఎలా మింగేనో అలా మింగేను నోటికి రుచి తెలీనంత గబగబా పొద్దున తాగిన పాలు ఇంకా గొంతులోనే వున్నాయి. పోన్లే ఈ మజ్జిగతో కలిసి తోడుకుపోతాయి అనుకున్నాను. ఎలాగైతేనేం అన్నం యజ్ఞం పూర్తి అయింది.

పిల్లలు మేడమీదికి పోయేరు పెద్దవాళ్ళం అందరం ముందు హాల్లో కూర్చున్నాం. చాపలు వేసుకొనిపొద్దుటి నుంచి తిండి సరిగా లేదు. తెల్లారకుండా లేవడం నిన్నంతా ప్రయాణం ఇవన్నీ కలిపి నా మొహం పీక్కు పోయింది. గోడకి నడుం చేరవేసేను. రామారావు గారు మాత్రం హాలు మధ్య మఠం వేసుకొని గుళ్ళో లింగంలా కూర్చున్నారు.

అమ్మాయి మొహం వాడినట్లుగా నీరసంగా వుందేమిటి? అన్నం కూడా సరిగా తినలేదు. మనిషి వాడినట్లు కనిపిస్తోంది. కొడుకుగాని పుడతాదేమటి అమ్మాయి? జగన్నాథం అమ్మ నవ్వుతూ అని మావారి వేపుచూసేరు. మావారు అదేమో బాబూ నాకే తెలీదు. చూపొకటి నామీద విసిరేరు.

సిగ్గులేకపోతే సరి. నా సంగతి తెలిసుండే వేళాకోళం వెకిలి తనవూను.

నా కొడుకు సంగతి దేవుడెరుగు! ఇంకా ఇలాగే వుంటే నేను మావారి రెండో పెళ్ళానికి కొడుకై పుట్టేస్తాను. అనుకున్నాను.

ఇంతలో ఒక పెద్ద తమలపాకులు 'పాందాన్' డబ్బాతో వక్కపొడీ సున్నం వగైరా తెచ్చి మాముందు పెట్టింది సీత. తాంబూలం వేసుకొండ్రా ! జగన్నాథం ఆకులు తీసుకుంటూ అన్నాడు.

నాకసలు అలవాటు లేదు బితుగ్గా అన్నాను వక్కపొడి తీసు కుంటూ.

పోనీ ఇప్పుడు చేసుకో, అన్నం అరగడానికి తాంబూలం వేసుకొని తీరాలి విధిగా. మనపూర్వులు కర్పూర తాంబూలం వగైరాలు వేసుకునేవారు. మనకేం వుంది? మామూలు తాంబూ లమే. అయినా జీర్ణశక్తి – రామారావుగారి పాతం వారపత్రిక సీరియల్ లాంటిది.

అసలు నేనేమైనా తింటేగదా జీర్ణం అవడానికి. ఆకులు వేసుకుంటే గొంతుకలో పట్టేస్తుంది నాకు.

మా ఆవిడకి మంచి అన్నమేదీ సహించదులెండి. వక్కపొడి మాత్రం నవుల్తుంది. అన్నారు మావారు, ఈయన్ని చంపెస్తే ఏవన్నా పాపంవుందా?

చూడమ్మాయ్ వేసుకుంటే ఆకలు కలిపి వేసుకో. అంతేగాని ఒట్టి వక్కపొడి వేసుకుంటే రక్తం విరిగిపోయి పాండురోగం పట్టుకుంటుంది. నవుల్తున్న వక్కపొడి ఉమ్మెయ్యాల్లో, మింగె య్యాలో తెలీలేదు నాకు – పట్టుకుందంటే అలా పాఠం చెప్తూనే అప్పటికప్పుడు మేకలా అరకట్ట ఆకులు నవిలేశేరు రామా రావుగారు, వక్కపొడి ఎక్కువైనదని ఆకులూ, ఆకులెక్కువైయ్యే యని సున్నపుముద్దా, ఈ రెండూ ఎక్కువయ్యేయని మళ్ళీ వక్క పొడి, యిలా నవులుతూనే వున్నారు, నేనసలే నీరసంమీద వున్నానేమో – వాళ్ళు మాట్లాడుతున్నా చాపమీదే నడుం వాల్చి అలా నిద్దర పోయేను, బహుశా నాకు నిజంగానే కొడుకు పుడతార నుకున్నారేమో ఊరుకున్నారుగాని లేకపోతే అన్నం తినగానే నిద్ర పరమదరిద్రం అని రామారావుగారు నన్ను లేపేసివుందురు.

నాకా నిద్రలో గంగాళాల్తో కాఫీ, జాడీల్లో ఆవకాయ కని పించేయి. నేను మళ్ళా నిద్రలేచేసరికి సాయంత్రం ఐదు కావస్తోంది. అసలు నా అంతట నేను లేవలేదు. ఎవరో ఫ్రెండ్స్ దగ్గరికి వస్తానని చెప్పే. లే, లే, వేగం తయారవు అని మావారే లేపేసేరు. అసలు నాకెక్కడికీ కదలాలని లేదు. మా ఊళ్ళో అది కాఫీ టైము అర్జంటుగా అరకప్పైనా కాఫీ పడకపోతే లాభంలేదు. ఆ మాటే మా వారితో అన్నాను. ఆయన అప్పుడు మంచివారే పాపం. తోవలో హోటల్లో తాగుదాంలేరా అన్నారు. తాగినా తాగకపోయినా, తాగుతానన్నా హుషారుగా నన్ను పావుగంటలో తయారయ్యేట్టు చేసింది. పిల్లలిద్దరూ సీత దగ్గర ముగ్గులు నేర్చుకుంటానన్నారు. బతికేం అనుకున్నాను. ఇప్పుడు వాళ్ళని రథీ చేస్తూ కూర్చుంటే కాఫీకి ఆలశ్యం అవుతుంది. కడుపున పుట్టిన వాళ్ళే బరువైపోవడం అంటే యిదే కాబోలు!.

ఆ సాయంత్రం ఐదున్నరకి నేనూ, మా వారూ, స్నేహితుల ఇంటికి బయల్దేరేం. తోవలో ఆ పల్లెటూళ్ళో ఉన్న ఒకే ఒక పాక హోటలుకి వెళ్ళేం. కాని తానొకటి తలిస్తే హోటలు వాడొ కటి చేస్తాడు కాబోలు – అది పల్లెటూరవడం వల్ల సాయంత్రం

పాలు ఆరు దాటితేగాని తియ్యరట. ఆ వేళ పొద్దునపాలు ఇందాకనే విరిగిపోయాయిట. అంచేత ఆరుదాటేక రండి బాబూ మాంచి కాఫీ ఇస్తాను అన్నాడు హోటలువాడు. అప్పటివరకు బతికుంటే వస్తాంలే అనుకుంటూ ఉసూరుమంటూ ఫ్రెండింటికి వెళ్ళేం. వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నానేగాని ఏం మాట్లాడుతున్నానో తెలియడం లేదు. అస్తమానం వాచీ చూస్తున్నాను. ఆరెప్పుడవుతుందా అని. పావుగంటయింది. ఇంతలో ఆ ఫ్రెండు భార్య కప్పుల్తో కాఫీ తెచ్చింది. నా సంతోషం ఏమని వర్ణించను? అది అనుభవించాలే గాని చెప్పనలవికాదు. ప్రొద్దుటినుంచి ఉన్న నీరసం ఏమైందో పరమ హుషారొచ్చేసింది! మరొక కప్పు కాఫీ ఇవ్వరా అని అడగాలనిపించింది.

తిరిగి వచ్చేటప్పుడు ఒక చిన్న (ఇన్‌స్టాంట్ కాఫీ) టిన్నూ, ఒక ఫ్లాస్కూ, ఒక సంచి ఆ స్నేహితుడి దగ్గర మా వారే పుచ్చుకుని, సంచిలో ఫ్లాస్కూ, టిన్నూ పెట్టి ఇంటికి తెచ్చి మేడమీద మా గదిలో మావారే పెట్టి ఎవ్వరికి తెలియనివ్వకు అని వార్నింగిచ్చేరు. ఆ తర్వాత అక్కడున్న వాళ్ళూ పొద్దున్నే వాళ్ళిచిన పాలు తీసుకొని పిల్లల్ని లేపుతామన్న మిషతో మేడ మీదకు పారిపోయి, కొన్ని పాలతో కాఫీ కలుపుకొని తాగి, మిగిలినవి ఫ్లాస్కులో పోసి అరగంట అరగంటకీ మేడమీదకు పారిపోయి, తాగేదాన్ని.

ఆ వేళ మేము తిరిగి వచ్చేసరికి రామారావుగారు భోంచేసి వీధి వాకిట్లో పనిష్‌మెంట్ అయిన సిపాయిలా ఒక్కరూ కవాతు చేస్తున్నారు. అప్పటికప్పుడే ఆయన భోజనం అయిపోయిందట. మా ఆరోగ్యాల మీద మాకు ఏమాత్రం శ్రద్ధవున్నా మావీ అయిపోయి ఉండేవట. మా ఆరోగ్యాల మీదశ్రద్ధ లేకపోయినా పిల్లల మీద శ్రద్ధ ఉన్నా అంతేనట అప్టర్ సప్పర్ వాక్ ఏమైల్.... టుస్లీవ్ విత్ ది లామ్) అన్న పాశ్చాత్య సూత్రాల్లో కూడా అతనికి నమ్మకం ఉందిట. ఇతగాడు నిజంగా ఇంటర్నేషనల్ మానియక్ (పిచ్చివాడు) అనిపించింది. ఆయన మేష్టారు అవడం వల్ల మనస్సులో ఎర్ర పెన్సిలు ఉంటుంది. దానితో అతను ఎవరు ఏది అన్నా, చేసినా రైటు మార్కో తప్పు మార్కో పెడుతూనే ఉంటారు.

భోంచేసిరండి అన్నారాయన

నేను రాలేదు. భోంచేసి దొంగతనంగా మేడ ఎక్కిపోయేను. మావారు మాత్రం వెళ్ళి మరోగంట ఆరోగ్య సూత్రాలు బుద్ధిగా నేర్చుకున్నారు.

ఆ తర్వాత అక్కడున్న వారం రోజులూ కేవలం కాఫీ మీదే బ్రతికేను. ఆ వారం రోజులూ, ఆరోగ్య పాఠాలు అవుతూనే వున్నాయి. ఆ పాఠాల ప్రకారం మేము తినేవన్నీ విషపదార్థాలే. తనువు ధృడం వుంటేనే మనసు ధృఢం. వగైరా సూక్తులు చాలా నేర్చుకున్నాం. శలవలై ఇంటికి వచ్చేసరికి నన్నెవరూ పోల్చుకోలేనంత జబ్బురూపు వచ్చేసింది.

3

అదీ జగన్నాధంగారి ఊరు వెళ్ళటం ఘట్టం. అది హాలిడేయంగ్ కాకుండా కేవలం పనిష్‌మెంట్ అయిపోయింది. నాకు నన్నేవిధంగానూ ఓడించలేని మావారికి అది గొప్ప విజయం అయింది.

మళ్ళీ జగన్నాధంగారి ఊరనేసరికి నాకు అదంతా జ్ఞాపకం వచ్చింది. క్రితంసారి చిన్నపిల్లలు కాబట్టి నేను చెప్పినట్లు విని నా పరువు కాపాడేరు. ఇప్పుడైతే ఆ ముసలాయనతో నువ్వెంతని వాళ్ళ హక్కుల గురించి సుప్రీంకోర్టుకు వెళ్ళిపోతారు. అతని క్కూడా ఇంకా చాదస్తం వచ్చేసివుంటుంది. నాకెంతమాత్రం ఇష్టంలేదు. కాని తర్వాత పుట్టిన మొగపిల్లలు మావారి ద్వారా ఇదివరకు మేము వెళ్ళినప్పుడు జరిగినవన్నీ చిలవలు పలవలుగా విని ఉన్నారేమో తప్పకుండా అక్కడికే వెల్దాం. అదేమిటో మేమూ చూస్తాం అన్నారు. అతని అంతేమిటో తేలుస్తాం అన్నారు. వాళ్ళన్న ప్రతిదానికీ మావారు తందాన అన్నారు. వాళ్లింటికి వెళ్ళి వాళ్ళ అంతు చూడ్డవేమిటి? మీకేం పొయ్యే కాలాలు? అతనిల్లు – అతనిష్టం – తప్పు అని నేను నాలుగు దులిపేను "నువ్వేం భయపడకు. నా పిల్లలికి నీ పోలిక, మీ నాన్న పోలికా రాలేదు, వాళ్ళు జంటిల్మెన్. వెల్దాం. అంతగా ఎప్పుడు వుండలేకపోతే అప్పుడే వచ్చేద్దాం. అన్నట్టు ఎందుకైనా మంచిది ఇన్‌స్టంట్ కాఫీ పట్టుకో నాలుగు బిస్కట్ పాకెట్లు కూడా పట్టుకోండ్రా పిల్లలూ" జడ్జిమెంట్ చెప్పేశారు మావారు, మరి అప్పీలు లేదు.

4

మొత్తానికి మళ్ళీ జగన్నాథం ఊరికివెళ్ళేం. ఈసారి కుక్కని కూడా తీసుకెళ్లాం ఎక్సెస్ పాలు తాగడానికి, జగన్నాధమే మమ్మల్ని రిసీవ్ చేసుకున్నాడు. మూడు నిమిషాల్లో రామారావుగారు తువ్వాలతుతో చేతులూ, మొహం తుడుచుకుంటూ

వచ్చీ కుర్చీలో కూర్చున్నారు. మనిషిలో ఎటువంటి మార్పూ లేదు. పూర్వంలాగే ఎల్.ఐ.సి. ఎడ్వర్‌టైజ్‌మెంటులాగే ఉన్నారు. నా అంచనా రైటయితే అతనికి డెబ్భై ఏళ్ళుండాలి కాని అప్పుడు యాభై వెళ్ళిన వాడిలా ఉన్నారు. పూర్వంలాగే కుర్చీలో వెనక చేరబడకుండానే తిన్నగా మేకు దిగకొట్టినట్టే కూర్చున్నారు. మమ్మల్నందరినీ ఒక్కసారి కలయజూసి ఎలావుంది నీ ప్రాక్టీస్ డాక్టర్?" అని మా వారిని ప్రశ్నించేరు. ఇతను డాక్టరు కాదు నాన్నా అని మాత్రం జగన్నాధం చెప్పేడు.

మొదలయ్యిందీ నేనన్నది కాదనడం? నా కెందుకీ గోల, అమ్మాయ్ రుక్మిణీ నాకు వడ్డించేయ్ అన్నారు.

జగన్నాధం భార్య రుక్మిణి వచ్చి ద్వారంలో అతనికి కనిపించ కుండా నిలబడి అతను (రామారావుగారు) అప్పుడేభోంచేసేరని జగన్నాధానికి సంజ్ఞలతో చెప్పింది.

నువ్వు భోంచేసేవేమో ఆలోచించు నాన్నా" అన్నాడు జగన్నాధం.

ఆఖరికి ఈ స్థితికి దిగజారుతాననుకోలేదు. సాయంత్రం లోగా పెద్దలకి కబురుపెట్టు, పంపకాలైపోదాం. నాకు వండే ఓపిక దానికింగా వుండదులే. చటుక్కున లేచి వెళ్ళి ముందు వాకిట్లో ఒక చెట్టుకు పాళెం (మళ్ళీ తవ్వడం ప్రారంభించేరు).

జగన్నాధం తెల్లబోయి చూసేం మేమంతా.

దగ్గర దగ్గర మూడేళ్ళయింది, ఇదే ధోరణి. మీకు రాయటం మానెయ్యాలనే మానేశాను అన్నాడు జగన్నాధం.

అతిసర్వత్ర వర్జయేత్.

(1975)

జలుబు చేసిందా?

"ఏ౦వి౦టా చప్పుడు" తుళ్ళిపడి కప్పులో కాఫీ చీరమీద వంపే సుకుంటూ అడిగింది పరమహంసగారి భార్య గీత.

దక్షిణాన భూకంపం వచ్చిందన్నా, అధమం మా బాత్ రూము పడిపోయిందనేనా చెప్తేగాని నమ్మే పరిస్థితిలో లేదు ఆవిడ. నిజానికి ఈ రెండింటిలో ఏది జరిగినా బావుండేది. కాని అంతకంటే ఘోరం జరిగింది.

"మా ఆయన తుమ్మేరు" అన్నాను.

వీలైనంత నెమ్మదిగా, లోపల పెరుగుతున్న ఆతృత కనపడ కుండా.

మా వారికి కోపం వస్తే ఒళ్ళు తెలీదు, జలుబు చేస్తే ప్రపం చవేఁ తెలీదు.

"జడ్జిగారు తుమ్మేరా?" అంది గీత అదేదో నమ్మరానిదన్నట్లు. ఆవిడ యింకా ఆషాక్ నుండి కోలుకోలేదనడానికి సాక్ష్యం – ఆవిడ చేతిలో కప్పు, చీరమీద ఒలికిన కాఫీ యింకా అలాగే వున్నాయి.

"ఏం? ఆయనకు తుమ్మడం రాదనుకున్నావా? లేక పోతే జడ్జీలు తుమ్మకూడదా?" అన్నాను. ఆ సంభాషణ అంతటితో ఆపేద్దామని.

"అబ్బేఁ, అదికాదు..." ఏదో అనబోయి మాటలు రాక ఆగిపోయింది పాపం. ఆవిడ పరిస్థితి నాకు పూర్తిగా తెలుసు. ఆవిడ తప్పేంలేదు. ఆయనలా తుమ్ముతారు బిందెనిండా పటాసూ, గంధకం కుక్కి అంటించినట్లు.

ఒకసారి... మా తోడికోడలు వడ్డన ఏర్పాట్లు చేస్తూ కంచు మరచెంబుతో నీళ్ల పట్టుకొని వంటింట్లోకి వెళ్తోంది. అదే టైములో ఆయన ఆఫీసు గదిలో తుమ్మేరు. వెంటనే మాకందరికీ వినిపించింది వంటింట్లోంచి ఓ గావు కేక. మత్తు మందు లేకుండా ఆపరేషన్ చేయించుకుంటున్న రోగి ఆ కేకను ఇమిటేట్ చేస్తే కొంతవరకు సక్సెస్ అవొచ్చు. మేవంతా వంటింట్లోకి పరిగెత్తేం. మా తోటికోడలు పరిగెత్తడానికి వీల్లేనంత భయపడి "ఏమైంది?" అంది వెర్రి చూపులు చూస్తూ– పడిపోడానికి ఓపిక లేక నిల్చొనే పేషెంట్ అయిన దానిలావుంది.

"నీకాలు బద్దలైంది" అన్నానేను. అప్పుడు చూసుకుంది. తన కుడికాలి బొటనవేలు రమారమిలేదని, ఆ వేలు చూస్తేనే మాంసం ముద్దవుంది. నేలని నీళ్ళతో కలిసి రక్తం పారుతోంది. అప్పటికి ఆవిడకి ఒంటి మీద తెలివివచ్చి అయ్యో..." అని ఏదో అనబోయింది.

"మరచెంబు సొట్ట పోయింది" అన్నారు అతను. మా తోటి కోడలు ఏడుపు "అయ్యో"తో ఆగిపోయింది.

మరోసారి–

మాకో కుక్కపిల్ల వుండేది. పెద్దదికాదు కాబట్టి అనాలి.